

Svensk författningssamling

Lag om insatser inom socialtjänsten när samtycke saknas

SFS 2026:1637

Publicerad
den 26 augusti 2026

Utfärdad den 20 augusti 2026

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs följande.

1 kap. Lagens innehåll, syfte och tillämpningsområde

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser som ger socialnämnden möjlighet att besluta om insatser enligt socialtjänstlagen (2025:400) till vårdnadshavare, barn och unga när det inte finns samtycke. I lagen finns också bestämmelser om särskilda villkor och andra åtgärder.

Lagens syfte

2 § Syftet med denna lag är att genom skydd och stöd förebygga och förhindra att barn och unga far illa.

Undantag från lagens tillämpningsområde

3 § Insatser till vårdnadshavare, barn eller unga ska i första hand ges med samtycke från vårdnadshavaren, barnet eller den unge enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2025:400).

4 § Ett beslut om insatser till eller särskilda villkor för ett barn eller en ung person får inte fattas när barnet eller den unge vårdas eller är placerad utanför det egna hemmet med stöd av

- socialtjänstlagen (2025:400),
- lagen (2026:1600) om omhändertagande för vård av barn och unga,
- lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, eller
- lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

Ett beslut om insatser till ett barn eller en ung person får inte heller fattas när barnet eller den unge vårdas i det egna hemmet med stöd av lagen om omhändertagande för vård av barn och unga.

Ord och uttryck i lagen

5 § Med insatser avses sådana insatser för personliga behov som ingår i socialnämndens ansvar enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400). Ett beslut om insatser får dock inte avse

- vård i familjehem, jourhem, stödboende, hem för vård eller boende eller hem för viss annan heldygnsvård, eller
- boende i bostad med särskilt stöd eller skyddat boende.

¹ Prop. 2025/26:295, bet. 2025/26:SoU39, rskr. 2025/26:433.

6 § Med särskilda villkor avses de krav som socialnämnden kan besluta om enligt denna lag för vårdnadshavare, barn och unga.

SFS 2026:1637

7 § Med barn avses en person som är under 18 år.

Med ung person eller den unge avses en person som har fyllt 18 men inte 21 år.

2 kap. Barns och ungas rättigheter och vårdnadshavares delaktighet

Barnets och den unges bästa

1 § Vid beslut och andra åtgärder enligt denna lag ska det som är bäst för barnet eller den unge vara avgörande.

Rätt att framföra sina åsikter

2 § Barnet eller den unge ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör honom eller henne. Barnets eller den unges åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

Rätt till information

3 § Barnet eller den unge ska kontinuerligt få information om beslut som rör honom eller henne och hur sådana beslut överklagas samt annan relevant information.

4 § Information som lämnas till barnet eller den unge ska vara anpassad till hans eller hennes individuella behov och situation i fråga om ålder, mognad och individuella förutsättningar.

Den som lämnar informationen ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet eller den unge har förstått informationen.

Rätt att föra sin egen talan

5 § Ett barn som har fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i ärenden och mål enligt denna lag.

Ett barn som är yngre än 15 år får höras i domstol, om barnet vill det och det kan antas att barnet inte tar skada av att höras.

Vårdnadshavares delaktighet

6 § En vårdnadshavare ska ges möjlighet att vara delaktig vid utformningen och genomförandet av de insatser och särskilda villkor som socialnämnden beslutar om för vårdnadshavaren eller dennes barn.

3 kap. Insatser till och särskilda villkor för vårdnadshavare

Insatser utan samtycke

1 § Socialnämnden får besluta att en vårdnadshavare ska delta i en eller flera insatser om

1. det på grund av konkreta omständigheter finns skäl att anta att vårdnadshavarens barn kommer att utsättas för något sådant förhållande i hemmet som anges i 2 § eller utveckla något sådant eget beteende som anges i 3 §, eller barnet redan utsätts för något sådant förhållande i hemmet eller uppvisar något sådant eget beteende,

2. insatserna bedöms förebygga eller förhindra förhållandet eller beteendet, och

3. det kan antas att insatserna inte kan ges med vårdnadshavarens samtycke.

Om barnet vårdas eller är placerat utanför det egna hemmet eller vårdas i det egna hemmet med stöd av lagen (2026:1600) om omhändertagande för vård av barn och unga gäller i stället 4 §.

2 § De förhållanden i hemmet som kan ligga till grund för insatser enligt 1 § är

1. fysisk eller psykisk misshandel,
2. sexuella kränkningar eller sexuell exploatering,
3. brister i omsorgen om barnets grundläggande behov,
4. negativ social kontroll, eller
5. något annat skadligt förhållande.

3 § De egna beteenden hos barnet som kan ligga till grund för insatser enligt 1 § är

1. skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel,
2. brottslig verksamhet, eller
3. något annat socialt nedbrytande eller destruktivt beteende.

Insatser utan samtycke när barnet vårdas eller är placerat

4 § Om barnet vårdas eller är placerat utanför det egna hemmet får socialnämnden besluta om en eller flera insatser till vårdnadshavaren, om det behövs med hänsyn till barnets hälsa eller utveckling. Detsamma gäller om barnet vårdas i det egna hemmet med stöd av lagen (2026:1600) om omhändertagande för vård av barn och unga.

Insatserna får beslutas om det kan antas att de inte kan ges med vårdnadshavarens samtycke.

Särskilda villkor när socialnämnden har beslutat om insatser

5 § När socialnämnden har beslutat om insatser till en vårdnadshavare får nämnden också besluta att vårdnadshavaren ska följa ett eller flera särskilda villkor. Ett särskilt villkor får endast avse frågor som rör vårdnadshavarens skyldigheter i fråga om barnets dagliga omsorg.

Skyldighet att överväga behov av insatser och särskilda villkor

6 § När en socialnämnd beslutar om insatser till eller särskilda villkor för ett barn ska socialnämnden överväga om det finns behov av att besluta om insatser till och särskilda villkor för barnets vårdnadshavare.

4 kap. Insatser till och särskilda villkor för barn och unga

Insatser utan samtycke

1 § Socialnämnden får besluta att ett barn eller en ung person ska delta i en eller flera insatser om

1. det på grund av konkreta omständigheter finns skäl att anta att barnet eller den unge kommer att utveckla något sådant eget beteende som anges i 2 §, eller redan uppvisar något sådant beteende,
2. insatserna bedöms förebygga eller förhindra beteendet, och
3. det kan antas att insatserna inte kan ges med samtycke av
 - a) barnets vårdnadshavare och, om barnet har fyllt 15 år, av barnet själv, eller
 - b) den unge.

- 2 §** De egna beteenden som kan ligga till grund för insatser enligt 1 § är
1. skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroende-framkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel,
 2. brottslig verksamhet, eller
 3. något annat socialt nedbrytande eller destruktivt beteende.

Särskilda villkor när socialnämnden har beslutat om insatser

3 § När socialnämnden har beslutat om insatser till ett barn eller en ung person får nämnden också besluta att barnet eller den unge ska följa ett eller flera särskilda villkor. Ett särskilt villkor får endast avse barnets eller den unges

1. skolgång,
2. deltagande i fritidsaktivitet,
3. deltagande i praktik, annan kompetenshöjande verksamhet eller annan sysselsättning,
4. skyldighet att iaktta nykterhet och drogfrihet, eller
5. skyldighet att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad.

4 § En skyldighet att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad får inträda tidigast klockan 18.00 och pågå som längst till klockan 07.00 nästföljande dag.

Särskilda villkor när barnet eller den unge vårdas i det egna hemmet

5 § Om barnet eller den unge vårdas i det egna hemmet med stöd av lagen (2026:1600) om omhändertagande för vård av barn och unga får socialnämnden besluta att barnet eller den unge ska följa ett eller flera sådana särskilda villkor som anges i 3 §, om det behövs med hänsyn till barnets eller den unges hälsa eller utveckling.

Skyldighet att överväga behov av insatser och särskilda villkor

6 § Socialnämnden ska överväga om det finns behov av att besluta om insatser och särskilda villkor enligt 1 och 3 §§ i samband med att barnet eller den unge

1. skrivs ut från ett särskilt ungdomshem eller ett annat hem för vård eller boende, eller
2. har villkorligt frigetts från ett fängelsestraff.

Om socialnämnden i samband med utskrivningen eller den villkorliga frigivningen beslutar att barnet eller den unge ska vårdas i sitt eget hem med stöd av lagen (2026:1600) om omhändertagande för vård av barn och unga ska i stället 7 § gälla.

7 § I samband med att en socialnämnd beslutar att barnet eller den unge ska vårdas i det egna hemmet med stöd av lagen (2026:1600) om omhändertagande för vård av barn och unga ska socialnämnden överväga om det finns behov av att besluta om särskilda villkor för barnet eller den unge enligt 5 §.

Undantag från ett särskilt villkor om att uppehålla sig i bostaden

8 § Socialnämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat får besluta om ett tillfälligt undantag från ett särskilt villkor enligt 3 § 5 om att ett barn eller en ung person under vissa tider ska uppehålla sig i bostaden eller på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad,

om socialnämndens beslut inte kan avvaktas. Ett sådant beslut ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

SFS 2026:1637

5 kap. Genomförande av insatser och särskilda villkor

Särskild genomförandeplan

1 § När ett beslut om insatser eller särskilda villkor fattas ska socialnämnden ha upprättat en plan för genomförandet av insatserna och de särskilda villkoren (särskild genomförandeplan).

Ansvar att följa genomförandet

2 § Socialnämnden ska följa genomförandet av beslutade insatser och särskilda villkor.

3 § Uppföljningen ska ske genom regelbunden kontakt med den som insatserna eller de särskilda villkoren avser. När insatserna eller de särskilda villkoren avser ett barn ska socialnämnden även ha regelbunden kontakt med barnets vårdnadshavare. Nämnden får även ta de övriga kontakter som behövs.

Vid kontakter med ett barn som insatser eller särskilda villkor avser får nämnden samtala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

Kontroll av nykterhet och drogfrihet

4 § Socialnämnden ska, om det finns anledning till det, kontrollera om ett barn eller en ung person som har meddelats ett särskilt villkor enligt 4 kap.

3 § 4 om att iaktta nykterhet och drogfrihet är eller har varit påverkad av

- narkotika,
- alkoholhaltiga drycker,
- andra berusningsmedel,
- sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, eller
- sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

5 § Vid en kontroll enligt 4 § får socialnämnden besluta att barnet eller den unge ska uppmanas att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov.

6 § Ett beslut om att uppmana ett barn eller en ung person om provtagning för kontroll av nykterhet och drogfrihet enligt 5 § får fattas bara i den mån åtgärden är försvarlig med hänsyn till dess syfte och övriga omständigheter.

Socialnämnden ska i beslutet särskilt ange vad för slags prov som avses och syftet med åtgärden.

6 kap. Handläggning av ärenden och mål

Skyndsamhetskrav vid handläggningen

1 § Ärenden och mål enligt denna lag ska handläggas skyndsamt.

2 § I ett ärende om insatser till eller särskilda villkor för ett barn eller en ung person får socialnämnden besluta om läkarundersökning av barnet eller den unge och utse läkare för undersökningen.

3 § Läkarundersökningen ska syfta till att utgöra en del av underlaget för bedömningen av vilka insatser och särskilda villkor som är lämpliga för barnet eller den unge och för planeringen av genomförandet av insatserna och de särskilda villkoren.

4 § Läkarundersökningen ska genomföras på en vårdinrättning. Om det inte är lämpligt får den genomföras i barnets eller den unges hem eller på någon annan plats.

Undantag från vissa bestämmelser i delgivningslagen

5 § Vid delgivning med en enskild i ett ärende eller mål får 34–38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932) inte tillämpas.

Upplysningsskyldighet vid beslut om särskilda villkor

6 § När socialnämnden har beslutat om ett särskilt villkor enligt 4 kap. 3 § 5 om att ett barn eller en ung person under vissa tider ska uppehålla sig i bostaden eller på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad ska nämnden genast informera Polismyndigheten om det.

7 § En upplysning enligt 6 § ska innehålla information om

1. barnets eller den unges namn, person- eller samordningsnummer och kontaktuppgifter,
2. det särskilda villkorets innehåll och omfattning, och
3. huruvida det särskilda villkoret gäller inom ramen för utdömd ungdomsvård.

Om upplysningen avser ett barn ska den även innehålla information om

1. vem som är barnets vårdnadshavare och kontaktuppgifter till den personen, och
2. kontaktuppgifter till den eller dem som har ansvar för att ha uppsikt över barnet, om barnet enligt det särskilda villkoret ska uppehålla sig på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad.

8 § Socialnämnden ska genast informera Polismyndigheten

1. när det har fattats ett beslut om ett tillfälligt undantag från ett särskilt villkor som Polismyndigheten har upplysts om enligt 6 §, och
2. när ett särskilt villkor som Polismyndigheten har upplysts om enligt 6 § har ändrats eller upphört.

7 kap. Besluts giltighet

Beslut som gäller omedelbart

1 § Ett beslut om insatser eller särskilda villkor gäller omedelbart.

Ett annat beslut enligt denna lag gäller också omedelbart, om socialnämnden inte bestämmer något annat.

Besluts giltighetstid

2 § Ett beslut om insatser eller särskilda villkor ska gälla för en viss tid.

Ett beslut om ett särskilt villkor enligt 4 kap. 3 § 5 om att barnet eller den unge under vissa tider ska uppehålla sig i bostaden eller på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad får gälla för högst sex månader i taget.

3 § Socialnämnden får besluta att ett särskilt villkor som annars skulle upphöra enligt 9 kap. 4 § första eller andra stycket, ska fortsätta att gälla under högst tre månader från det att insatserna har upphört, om det finns särskilda skäl.

8 kap. Åtgärder när ett beslut inte följs

Vite

1 § Socialnämnden får förena ett beslut om insatser till en vårdnadshavare med vite. Vitet får inte omvandlas till fängelse.

Samtal med barnet eller den unge

2 § Om barnet eller den unge inte följer ett beslut om insatser eller särskilda villkor eller ett beslut om provtagning för kontroll av nykterhet och drogfrihet enligt 5 kap. 5 § får socialnämnden kalla honom eller henne till ett samtal i syfte att förmå barnet eller den unge att följa beslutet.

När det gäller ett barn ska även barnets vårdnadshavare kallas till samtalet.

9 kap. Övervägande och upphörande

Övervägande av behovet av fortsatta insatser och särskilda villkor

1 § Socialnämnden ska minst en gång var sjätte månad överväga om pågående insatser eller särskilda villkor fortfarande behövs.

Upphörande av beslut om insatser och särskilda villkor

2 § Socialnämnden ska besluta att insatser eller särskilda villkor ska upphöra när de inte längre behövs.

3 § Insatser till eller särskilda villkor för vårdnadshavare upphör senast när barnet fyller 18 år.

Insatser till eller särskilda villkor för ett barn eller en ung person upphör senast när han eller hon fyller 21 år.

4 § Särskilda villkor för en vårdnadshavare upphör när insatserna till vårdnadshavaren upphör.

Särskilda villkor enligt 4 kap. 3 § för ett barn eller en ung person upphör när insatserna till barnet eller den unge upphör.

Första och andra styckena gäller inte om socialnämnden med stöd av 7 kap. 3 § har beslutat att det särskilda villkoret ska fortsätta att gälla.

5 § Insatser till och särskilda villkor för ett barn eller en ung person upphör om det beslutas att barnet eller den unge ska vårdas eller placeras utanför det egna hemmet med stöd av

- socialtjänstlagen (2025:400),
- lagen (2026:1600) om omhändertagande för vård av barn och unga,
- lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, eller
- lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

Särskilda villkor enligt 4 kap. 5 § för ett barn eller en ung person som vårdas i det egna hemmet med stöd av lagen om omhändertagande för vård av barn och unga upphör när vården i det egna hemmet upphör.

SFS 2026:1637

Förhållande till vissa avlägsnandebeslut

6 § Beslut enligt denna lag hindrar inte beslut om

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar,
3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,
4. överlämnande enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder,
5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med internationella brottmålsdomstolen,
8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt europeisk arresteringsorder,
9. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone, eller
10. återvändande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.

Insatser och särskilda villkor upphör när ett beslut enligt första stycket 1–10 har verkställts.

10 kap. Överklagande

1 § Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. insatser till eller särskilda villkor för vårdnadshavare,
2. insatser till eller särskilda villkor för barn och unga, eller
3. vite.

Andra beslut av nämnden enligt denna lag får inte överklagas.

2 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

11 kap. Handräckning och tillfälligt omhändertagande

Förutsättningar för handräckning

1 § Polismyndigheten ska på begäran av en socialnämnd eller någon ledamot eller tjänsteman som socialnämnden har förordnat lämna hjälp för att tillfälligt omhänderta ett barn eller en ung person som inte följer ett beslut om ett särskilt villkor enligt 4 kap. 3 § 5 om att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad.

2 § En begäran om hjälp av Polismyndigheten enligt 1 § får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att de särskilda befogenheter som anges i 10 och 10 a §§ polislagen (1984:387) behöver användas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

3 § Den som begär hjälp enligt 1 § ska lämna Polismyndigheten de uppgifter om barnet eller den unge och en närstående till honom eller henne som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

Tillfälligt omhändertagande när ett barn eller en ung person påträffas

4 § En polisman som påträffar ett barn eller en ung person som inte följer ett beslut om ett särskilt villkor enligt 4 kap. 3 § 5 om att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller på en annan anvisad plats som kan likställas med bostad får tillfälligt omhänderta barnet eller den unge.

Upplysningsskyldighet i samband med ett tillfälligt omhändertagande

5 § När Polismyndigheten har omhändertagit ett barn eller en ung person enligt 4 § ska myndigheten genast upplysa socialnämnden om det.

Överlämnande efter ett omhändertagande

6 § Om ett barn har omhändertagits med stöd av 1 eller 4 § ska barnet skyndsamt lämnas på den plats där han eller hon ska uppehålla sig enligt det särskilda villkoret. Om det inte är möjligt ska barnet överlämnas till socialnämnden.

Om en ung person har omhändertagits ska han eller hon skyndsamt lämnas

– på den plats där han eller hon ska uppehålla sig enligt det särskilda villkoret, eller

– på en annan lämplig plats som möjliggör att den unge kan ta sig till den plats där han eller hon ska uppehålla sig enligt det särskilda villkoret.

Denna lag träder i kraft den 2 januari 2027.

På regeringens vägnar

EBBA BUSCH

JAKOB FORSSMED
(Socialdepartementet)